

KINCŐRZŐ KISKÖDMÖN

Brrr! Fáztok, kis barátaim? Kályhátokba tüzet fűjni nem tudok, de januári témám melengető lesz: ködmönről, bekecsről, subáról mesélek nektek.

Móra Ferencnek *kincskereső kisködmönt* hímzett szücsmester édesapja, olyant, amely Küsmödi kétes gyémántjai helyett a lélek igazi kincseihez vezette el: becsültre, emberségre tanította.

A legszebb ködmönkéhez, amely Márton szücs műhelyében valaha készült, puha, selymes báránybőröket válogatott édesapja, diófagombával barnára festette, és sok éjszakán át öltögette bundácskává: a nagy szücsstű hetekig bujdokolt köztük, hol elveszve, hol felcsillanva, mint egy játékos napsugár. Színes selyemmel ráhímezte erdő, mező, kiskert virágait, sőt az öreg malomházat is. Hogy akármerre jársz-kelsz a világban, mindig a szülőházadban melegedj – mondta fiának Márton szücs. Végül zöld irhával szegte, s eperfájuk ágából gombokat faragott rá.

*A hó fehér, selymes, sűrű, puha,
úgy takarja be, mint meleg suba,
s a téli zöld, mely hegyig belevész,
az rajta zöld irhábul a szegés.*

Híres, amit varrt, ködmön és suba, neve sokáig él a faluba'. Szerte a Kárpát-medencében szinte minden falunak megvolt a maga remekes szücsse, minden vidéknek a jellegzetes szabásvonala, díszítésmódja. A báránybőr a testet, a jelképes minták a lelket melegítették.

A ködmön a fürtös szőrű racka juh vagy a kecske bőréből készült ujjas kabát, a mellény, a melles, a lajbi ujjatlan. A gyermekek, asszonyok rövidebb ködmönt, a férfiak hosszabbat viseltek, munkára egyszerű, egyenes vonalút, ünnepre karcsúsítottat, gazdagon díszítettet. A színes bőrből szabott, rávarrt mintát irhásnak, a selyem- vagy gyapjúhímzést virágzásnak nevezték. Az ujj prémje lehajtva a kesztyűt pótolta.

Őseink kétoldalt hasított ködmönje a lovaglást könnyítette meg. Mátyás király serege számára 8000 ködmönt csináltatott. A huszárok posztóval borított ködmönét menteködmönnek, a gyermekek hasonló kabátját huszárkának nevezték.

Hát a bekecs? Tavaly meséltem, hogy ez a prémes, zsinóros ködmön (ma már inkább bundamellény)

Bekes Gáspárról, Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király hadvezéréről kapta a nevét. Hozzánk lengyel közvetítéssel került vissza, de azért ne felejtjük el magyar eredetét.

A cselédnek bérébe járt az egyszerű hosszúködmön. A szépen irházott, hímzett cifraködmönt házasulandó korában kapta a legény, hozományként a leány, s halálukig ez maradt a téli ünneplőjük.

Kifordítom, befordítom, mégis bunda a bunda. A suba vagy bunda a pásztor, a fuvaros, a vásáros számára nélkülözhetetlen, földig érő, bő, juhbőr palást volt. A juhász hidegben befelé, melegben kifelé fordította, ha botjára támaszkodott, karja alá gyűrte támasztéknak, feltekerve szék lett belőle, bottal kitámasztva árnyékot adó sátor, éjjel derékalj, párna és takaró. Szőréről lepergett az eső, de csak akkor, ha nem mosták, fehérítették. Bizony nehéz is, bűdös is, zsíros is volt. 1745-ben a váci püspök elrendelte, hogy a szolnoki lakosok a kiállhatatlan zsíros szag miatt juházbundában a templomba lépni ne merjenek.

A pásztorsubát 6–8 zsíros juhbőrből varrták juhbélből sodort húrral vagy bőrből hasogatott szironnyal. Az ünneplő suba bővebb volt. 20–24 finom, mosott báránybőrből varrták, sárga földdel okkersárgára, taplóval vöröses-barnára festették, irházással vagy hímzéssel díszítették. Gallérként egész báránybőr került rá, mely ősi viseletünket, a vállra vetett kacagányt idézte.

Tele buksza, nagy a bunda! A suba annál bővebb és díszesebb volt, minél gazdagabb, tekintélyesebb volt a viselője. Az öregnek méltóságot, a fiatalnak délceg tartást, a járásnak hullámzó ritmust kölcsönözött. Rövidebb változata, az asszonysuba a módos asszonyokat burkolta be melegen.

Párosítsd a nevet a képpel:

1. asszonysuba
2. pásztorsuba
3. ünneplő suba
4. bekecs 5. ködmön

Műanyag kabátunk csak egy-két telet tart, s közben azt sifiteli sürgetőn: „Fuss-fuss!” De jó lenne virághímés, báránybőr kisködmönt viselni, mely egy életen át egyenesre igazítja gerincünket, szavunkat, végül pedig szépen kibújik belőle a tündér, és elődbe áll: „Mit parancsolsz, édes gazdám?”

Zsigmond Emese

Novemberi megfejtések: Az alsóing a testet és az ember bensőjét, a lelket is melegítette, fehérsége a lélek tisztaságát jelképezte. A magyar népviselet jellegzetes színei a piros, a fekete, a fehér, a zöld.
Nyertesek: a marosvásárhelyi L. Rebreanu Iskola III. E, a szászrégeni A. Maior Iskola IV. B, a lövétei III. B osztály.

